

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om Åklagarmyndigheten och lagen om justitieförvaltningens nationella informationsresurs

Till lagutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om Åklagarmyndigheten och lagen om justitieförvaltningens nationella informationsresurs (RP 77/2026 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till lagutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Virpi Koivu, justitieministeriet
- professor Tuomas Ojanen
- professor Tomi Voutilainen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- professor Olli Mäenpää

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om Åklagarmyndigheten och lagen om justitieförvaltningens nationella informationsresurs.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2027.

I propositionen ingår ett avsnitt om lagförslagets förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordningen. Regeringen anser att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet lämnar utlåtande i ärendet.

Utlåtande GrUU 46/2026 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Det föreslås att Åklagarmyndighetens personuppgiftsansvar enligt dataskyddslagen avseende brottmål preciseras. Till lagen om Åklagarmyndigheten fogas bestämmelser om detta och i detaljerna i dessa beaktas den regleringskontext där det finns ett känsligt samband med de grundläggande fri- och rättigheterna. Åklagarmyndigheten ska registrera brottmål i det ärendehanteringssystem som reserverats för sådana och Åklagarmyndigheten är personuppgiftsansvarig för personuppgifter som ingår i de brottmål och förundersökningsmaterial som myndigheten registrerat.

(2) De föreslagna bestämmelserna är av betydelse med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen och offentlighetsprincipen enligt 12 §. I motiven till lagstiftningsordningen har det ansetts önskvärt att grundlagsutskottet lämnar utlåtande i ärendet, eftersom i synnerhet bestämmelserna i lagförslag 1 i fråga om sin detaljrikedom och omfattning avviker från utskottets tidigare praxis som betonat exakta och heltäckande bestämmelser på lagnivå.

(3) På behandling av personuppgifter bland annat vid åtalsprövning och annan åklagarverksamhet som har samband med brott tillämpas som allmän lag lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (dataskyddslagen avseende brottmål). Det så kallade polisdirektivet har genomförts genom dataskyddslagen avseende brottmål. Grundlagsutskottet ansåg i anslutning till justeringen av utskottets tolkningspraxis i fråga om skyddet av personuppgifter att polisdirektivet till skillnad från den direkt tillämpliga dataskyddsförordningen inte innehåller några detaljerade bestämmelser som skulle utgöra en tillräcklig rättslig grund för skyddet av privatlivet och personuppgifter i 10 § i grundlagen (GrUU 14/2018 rd, s. 6). Grundlagsutskottet anser med anledning av det som sagts ovan att bestämmelserna om behandling av personuppgifter fortfarande bör analyseras utifrån utskottets tidigare praxis med fokus på exakta och heltäckande bestämmelser på lagnivå i en regleringskontext som den här, där det finns ett känsligt samband med de grundläggande fri- och rättigheterna (se även GrUU 14/2018 rd, s. 6). Grundlagsutskottet konstaterar att det inte heller med beaktande av det som sägs ovan har något att anmärka på de föreslagna bestämmelserna i fråga om detaljnivå och omfattning.

(4) Grundlagsutskottet fäster med avseende på handlingars offentlighet enligt 12 § 2 mom. i grundlagen och offentlighet vid rättegång, som hör till garantierna för en rättvis rättegång enligt 21 § 2 mom. i grundlagen, uppmärksamhet vid att uppgifter om brott i rätt så stor utsträckning kategoriseras som känsliga uppgifter i propositionen, även om dessa uppgifter inte till alla delar skyddas som känsliga uppgifter i offentlighets- och dataskyddslagstiftningen.

(5) Grundlagsutskottet har även betonat att skyddet för privatlivet och personuppgifter bör stå i proportion till andra grundläggande och mänskliga rättigheter samt till andra vägande samhällseliga intressen, såsom allmän säkerhet, som i extrema fall kan gå tillbaka på den personliga säkerheten som grundläggande rättighet (GrUU 14/2018 rd och GrUU 5/1999 rd). Grundlagsutskottet har ansett att skyddet för privatlivet och personuppgifter inte har företräde framför andra grundläggande fri- och rättigheter. Bedömningen går ut på att samordna och avväga två eller flera bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna (se t.ex. GrUU 26/

Utlåtande GrUU 46/2026 rd

2018 rd, GrUU 14/2018 rd, GrUU 54/2014 rd och GrUU 10/2014 rd). Grundlagsutskottet fäster statsrådets uppmärksamhet vid det som sägs ovan.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet föreslår

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors 11.6.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Vestman saml
vice ordförande Onni Rostila saf
medlem Fatim Diarra gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Teemu Keskisarja saf
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Mats Löfström sv
medlem Mira Nieminen saf
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Pertti Hemmilä saml
ersättare Jani Mäkelä saf.

Sekreterare var

utskottsrad Johannes Heikkonen.